

[Pradžia](#) > ... > [Šeimos Teisė Ir Paveldėjimas](#) > [Skyrybos Ir Gyvenimas Skyrium](#) > Italy

Skyrybos ir gyvenimas skyrium

Turinį pateikė

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Įstatyme nustatyti teisiniai santuokos nutraukimo reikalavimai (žr. 2 klausimą). Priimdamas sprendimą teismas privalo patikrinti, ar tenkinami teisiniai santuokos nutraukimo reikalavimai.

Tokį patikrinimą teismas privalo atlikti net ir tuo atveju, kai abu sutuoktiniai pateikia bendrą prašymą nutraukti santuoką. Sutuoktinių sutikimas pats savaime nėra laikomas pagrindu nutraukti santuoką, todėl Italijoje iš tikrųjų nėra tokio dalyko, kaip santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu: prieš nutraukdamas santuoką, teismas visada privalo nustatyti faktines aplinkybes, kuriomis grindžiamas prašymas.

Teismas nutrauks pagal Civilinį kodeksą sudarytą santuoką arba atleis sutuoktinius nuo santuokos civilinių pasekmių, jeigu jie susituokė bažnyčioje ir santuoka buvo tinkamai užregistruota gimimų, santuokų ir mirčių registre. Byloje turi dalyvauti prokuroras.

Šaltiniai: 1970 m. gruodžio 1 d. Įstatymas Nr. 898 su pakeitimais, padarytais 1978 m. rugpjūčio 1 d. Įstatymu Nr. 436, 1987 m. kovo 6 d. Įstatymu Nr. 74 ir 2015 m. gegužės 6 d. Įstatymu Nr. 55.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Kiekvienas sutuoktinis gali pateikti prašymą nutraukti santuoką šiais pagrindais:

1) kai sudarius santuoką kitas sutuoktinis teismo pripažįstamas kaltu padaręs kokį nors konkretų sunkų nusikaltimą, nepaisant to, ar jis padarytas iki santuokos sudarymo, ar vėliau, t. y.:

- nuteisiamas laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausme arba didesne nei 15 metų laisvės atėmimo bausme, kuri, be kita ko, gali būti nustatoma sudėjus bausmes, už tyčinį nusikaltimą, išskyrus politinius nusikaltimus ar nusikaltimus, „padarytus konkrečiais moraliniais arba socialiniais motyvais“ (it. *motivi di particolare valore morale e sociale*);

- nuteisiamas laisvės atėmimo bausme už kraujomaišą (Baudžiamojo kodekso 564 straipsnis) arba seksualinius nusikaltimus pagal 609 bis (seksualinė prievarta), 609 quater, 609 quinquies arba 609 octies straipsnį (kurie buvo pridėti 1996 m. vasario 15 d. įstatymu Nr. 66);

- nuteisiamas laisvės atėmimo bausme už sūnaus arba dukters nužudymą arba pasikėsinimą nužudyti sutuoktinį, sūnų arba dukrą;

- nuteisiamas laisvės atėmimo bausme, kai asmuo pripažįstamas kaltu pagal du arba daugiau kaltinimų padarius sunkų kūno sužalojimą, dėl pareigos išlaikyti šeimą nesilaikymo, prievartos šeimoje arba prieš nepilnamečius, nederamos įtakos neveiksniam asmeniui nuteikiant jį prieš sutuoktinį arba vaikus, išskyrus atvejus, kai nutraukti santuoką prašantis sutuoktinis buvo apkaltintas bendrininkavimu arba kai pora vėl pradėjo gyventi kartu;

2) tais atvejais, kai:

- kitas sutuoktinis buvo išteisintas dėl 1 dalies b ir c punktuose nurodytų kraujomaišos arba seksualinės prievartos nusikaltimų, jei teismas nustato, kad atsakovas neįstengs išlaikyti arba atkurti bendro šeimos gyvenimo;

- tarpusavio sutarimu arba vienos iš šalių prašymu buvo patvirtintas poros gyvenimas skyrium nepertraukiamą laikotarpį:

1. bent dvylika mėnesių nuo poros atvykimo į teismą gyvenimo skyrium patvirtinimo procese;
2. šešis mėnesius, jeigu skyrium gyvenama tarpusavio sutarimu, įskaitant atvejus, kai dėl ginčijamo teismo sprendimo yra tarpusavyje susitarta,
3. arba šešis mėnesius nuo patvirtintos datos, nurodytos gyvenimo skyrium patvirtinimo susitarime, pasiektame po derybų, kuriose dalyvavo advokatas, arba nuo civilinės metrikacijos įstaigoje sudaryto dokumento, kuriame išdėstytas gyvenimo skyrium patvirtinimo susitarimas, datos;

- baudžiamoji byla dėl vieno iš 1 dalies b ir c punktuose nurodytų nusikaltimų buvo nutraukta, nes suėjo nusikaltimo senaties terminas, tačiau santuokos nutraukimo bylą nagrinėjantis teismas nustato, kad priešingu atveju už pačią nusikalstamą veiką būtų kilusi baudžiamoji atsakomybė;

- baudžiamoji byla, susijusi su kraujomaiša, buvo baigta nustačius, kad baudžiamoji atsakomybė netaikoma, nes veiksmas nesukėlė „viešo skandalo“;

- dėl kito sutuoktinio, kuris yra užsienietis, užsienyje priimtas sprendimas pripažinti santuoką negaliojančia arba ją nutraukti arba šis sutuoktinis užsienyje sudarė naują santuoką;

- santuoka nebuvo iki galo sudaryta;

- vienas iš sutuoktinių oficialiai pakeitė savo lytį; šiuo atveju prašymą nutraukti santuoką gali pateikti lytį pasikeitęs arba kitas sutuoktinis.

Iš esmės, be su baudžiamąja teise susijusių atvejų (kurie, be nuteisimo už sunkius nusikaltimus, taip pat apima atvejus, kai asmuo išteisinamas dėl riboto pakaltinamumo, suėjusio nusikaltimo senaties termino arba objektyvių pagrindų skirti bausmę kraujomaišos atveju nebuvimo), galimi santuokos nutraukimo pagrindai yra: gyvenimas skyrium; santuokos pripažinimas negaliojančia, santuokos nutraukimas arba kito sutuoktinio sudaryta nauja santuoka užsienyje; ne iki galo sudaryta santuoka arba lyties pakeitimas.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukus santuoką atsiranda toliau nurodytos pasekmės.

Visų pirma nutraukiami santuokiniai ryšiai; kiekvienai šaliai suteikiamas nesusituokusio asmens statusas ir ji vėl gali sudaryti santuoką.

Moteris netenka vyro pavardės, jei ji ją buvo pridėjusi prie savo mergautinės pavardės; tačiau pateikus prašymą teismas gali leisti moteriai pasilikti savo vyro pavardę prie savo mergautinės pavardės, kai įrodoma, kad taip siekiama apsaugoti moters ar vaikų interesus.

Santuokos nutraukimas nepanaikina giminystės ryšių ir jokių būdu nepanaikina tiesioginės giminystės kliūties sudaryti santuoką (Civilinio kodekso 87 straipsnio 4 dalis).

Užsienio sutuoktiniai nepraranda pilietybės, įgytos sudarius santuoką.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką nelieka įstatymu nustatyto bendro sutuoktinių turto (it. *comunione legale*, kurį sudaro visi santuokos metu sutuoktinių kartu arba atskirai įgyti pirkiniai, išskyrus asmeninius daiktus, nurodytus Civilinio kodekso 179 straipsnyje), taip pat šeimos išlaikymui atidėtų lėšų (*fondo patrimoniale*). Vis dėlto tokios lėšos toliau išlieka, iki visi vaikai sulaukia pilnametystės. Santuokos nutraukimas nesukelia jokių pasekmių bendram turtui, dėl kurio sudaryti kitokie susitarimai (it. *comunione ordinaria*), pvz., iki santuokos proporcingai įgytiems

daiktams arba santuokos metu įgytiems daiktams, kai santuokos sudarymo metu buvo nustatyta, kad sutuoktinių turtas bus tvarkomas atskirai (*separazione dei beni*): šios rūšies bendros nuosavybės ryšiai gali būti panaikinti vienam iš sutuoktinių pateikus prašymą.

Su nepilnamečiu vaiku gyvenančiam vienam iš tėvų gali būti suteikta teisė toliau gyventi buvusiam poros būste, jeigu gyvenimas šiame būste atitinka vaiko interesus.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukdamas santuoką teismas taip pat nustato bendrą nepilnamečių globą; vaikų globa vienam iš tėvų nustatoma tik išimtiniais atvejais. Teismas taip pat nustato nepilnamečių vaikų laiko praleidimo su kartu negyvenančiu vienu iš tėvų tvarką; duoda nurodymus dėl vaikų turto administravimo ir nustato mėnesines išlaikymo įmokas, kurios turi būti mokamos su nepilnamečiu vaiku kartu gyvenančiam vienam iš tėvų.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukdamas santuoką teismas šalies prašymu nustato reguliarias išlaikymo išmokas sutuoktiniui, kuris neturi pakankamai lėšų arba dėl objektyvių priežasčių negali jų gauti. Pareigos mokėti išlaikymą nelieka, jeigu išlaikymo gavėjas sudaro naują santuoką. Jeigu abi šalys susitaria, parama taip pat gali būti išmokama vienašalio sandorio forma perduodant turtines nuosavybės teises kitam sutuoktiniui (daugiau informacijos žr. „[Šeimos išlaikymas – Italija](#)“).

Sutuoktiniai, kurie nemoka išlaikymo išmokos gyvenant skyrium arba nutraukus santuoką, laikomi padariusiais nusikaltimą, susijusį su pareigos padėti savo šeimai nevykdymu (Baudžiamojo kodekso 570 straipsnis).

Kitos pasekmės. Santuoką nutraukęs sutuoktinis, nesudaręs naujos santuokos ir turintis teisę į išlaikymą, taip pat turi teisę į kitam sutuoktiniui sumokėtos bet kokios išeitinės išmokos dalį. Buvusio sutuoktinio mirties atveju gyvas likęs buvęs sutuoktinis turi teisę gauti bet kokią perleidžiamą pensiją arba dalytis pensiją su bet kuriuo kitu gyvu likusiu sutuoktiniu ir teisę gauti išmoką iš mirusiojo palikimo, jeigu jis patiria finansinių sunkumų. Pagal įstatymą sutuoktiniui, turinčiam teisę į išlaikymą, taip pat leidžiama prašyti įrašyti teismo sprendimą į hipotekos registrą arba kreiptis dėl sutuoktinio, kuris turi mokėti išmoką, turto arešto.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenimas skyrium reiškia, jog įstatyme nebereikalaujama, kad sutuoktiniai gyventų kartu. Vien *de facto* gyvenimas skyrium pasekmių nesukelia (išskyrus situacijas, atsiradusias iki 1975 m. gegužės 22 d. Reformos įstatymo Nr. 151 įsigaliojimo).

Gyvenimas skyrium nenutraukia santuokos ryšio, tačiau jį susilpnina.

Gyvenimas skyrium gali būti nustatomas teismo nutartimi arba bendru sutuoktinių sutikimu.

Šaltiniai: materialinės teisės normos išdėstytos Civiliniame kodekse (150 straipsnis ir tolesni straipsniai; dėl paveldėjimo klausimų žr. 548 ir 585 straipsnius).

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Teismas, priimdamas nutartį dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, turi prieiti prie išvados, kad sutuoktiniai nebegali gyventi kartu.

Kai ši sąlyga tenkinama, teismas vieno iš sutuoktinių prašymu, net jeigu tai prieštarauja kito sutuoktinio norams, priima nutartį dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo.

Išimtiniais atvejais teismas taip pat gali nustatyti vieno iš sutuoktinių atsakomybę už gyvenimą skyrium; tai sukelia pasekmes, susijusias su išlaikymo priteisimu gyvenant skyrium ir nutraukus santuoką, taip pat su paveldėjimo teisėmis. Byloje dalyvauja prokuroras.

Teisėtas gyvenimas skyrium yra pagrįstas abiejų sutuoktinių susitarimu, tačiau jis įsigalioja tik tuomet, kai jį patvirtina teismas, turintis užtikrinti, kad sutuoktinių sudaryti susitarimai atitiktų viršesnius šeimos interesus.

Visų pirma, kai susitarimas dėl vaiko globos ir išlaikymo neatitinka vaiko interesų, teismas dar kartą iškviečia šalis ir prašo atlikti reikalingus pakeitimus. Jeigu šalys neatlieka reikalingų pakeitimų, teismas gali atsisakyti patvirtinti gyvenimą skyrium.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Asmeniniai santykiai: nustačius gyvenimą skyrium (teismo nutartimi arba bendru sutikimu), išnyksta reikalavimas abipusiškai teikti bet kokios formos paramą, reikalingą gyvenant kartu. Taip pat nustoja galioti tėvystės prielaida. Žmona nepraranda vyro pavardės, jeigu ji ją pridėjo prie savo mergautinės pavardės, tačiau vyro prašymu teismas gali uždrausti jai naudoti vyro pavardę, jeigu dėl tokio naudojimo vyrui gali būti padaryta didelė žala. Panašiai teismas gali leisti žmonai nenaudoti vyro pavardės, jeigu toks naudojimas gali būti jai žalingas.

Bendro turto nuosavybė: bendro turto statusas išnyksta paskelbus apie vieno iš sutuoktinių nebuvimą arba preziumuojamą mirtį, pripažinus negaliojančia arba panaikinus santuoką arba išnykus jos civilinėms pasekmėms, patvirtinus gyvenimą skyrium, atskyrus turtą teismine tvarka, tarpusavio susitarimu pakeitus sutuoktinių turto režimą arba vieną iš sutuoktinių paskelbus bankrutavusiu.

Patvirtinus gyvenimą skyrium, sutuoktinių turto bendros nuosavybės statusas panaikinamas, kai teismas leidžia sutuoktiniams gyventi atskirai, arba nuo tos dienos, kai pirmininkaujančio teisėjo akivaizdoje pasirašomas sutuoktinių tarpusavio susitarimo dėl gyvenimo skyrium protokolai, jeigu jis patvirtinamas. Nutartis, kuria sutuoktiniams leidžiama gyventi atskirai, siunčiama civilinės metrikacijos įstaigai, kad būtų galima padaryti bendro turto statuso panaikinimo įrašą.

Tėvų pareigos: patvirtindamas gyvenimą skyrium, teismas išsprendžia nepilnamečių vaikų globos klausimą ir nustato vaiko išlaikymo išmokos, kurią turi mokėti su vaiku negyvenantis (-i) tėvas (motina), dydį (arba išimtinu atveju, kai nustatoma tik vieno iš tėvų globa, tėvo (motinos), kuris (-i) neturi globos teisių, mokamos vaiko išlaikymo išmokos dydį). Nustatant teisę gyventi šeimos namuose, pirmenybė teikiama tam iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas (daugiau informacijos žr. „[Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės](#)“).

Išlaikymo skyrimas: sutuoktinio, kuris nėra atsakingas už gyvenimą skyrium, prašymu teismas nustato teisę gauti kito sutuoktinio išlaikymą, jeigu jis neturi pakankamo nepriklausomo pragyvenimo lėšų šaltinio. Sutuoktinis, kuriam reikia išlaikymo, vis tiek turi teisę gauti išlaikymo išmokas, t. y. reguliariai pragyvenimui reikalingą sumą, net jeigu jis yra atsakingas už gyvenimą skyrium (daugiau informacijos žr. „[Šeimos išlaikymas – Italija](#)“).

Teismų praktikoje nustatyta, kad automatinis išlaikymo išmokos dėl gyvenimo skyrium tikslinimas atsižvelgiant į infliaciją turi būti vykdomas taip pat, kaip tai daroma santuokos nutraukimo atvejais.

Teismo sprendime išdėstytos su vaikų globa ir išlaikymo vaikams ir sutuoktiniui apskaičiavimu susijusios priemonės vėliau gali būti keičiamos. Išlaikymo išmokų nemokėjimas pagal Baudžiamojo kodekso 570 straipsnį laikomas nusikaltimu.

Gyvenimas skyrium su atsakomybe ir be atsakomybės: skyrium gyvenantys sutuoktiniai, kurie nėra laikomi atsakingais už gyvenimą skyrium, išlaiko tokias pat paveldėjimo teises, kaip ir skyrium negyvenantys sutuoktiniai.

Atsakingi už gyvenimą skyrium sutuoktiniai turi tik teisę į išlaikymą iš mirusiojo palikimo ir tik jeigu jie nagrinėjant paveldėjimo bylą turėjo teisę iš mirusio sutuoktinio gauti išlaikymo išmokas (Civilinio kodekso 548 ir 585 straipsniai).

Kitos pasekmės: jeigu nesilaikoma nutarties dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, atsiranda teisė įrašyti teismo sprendimą į hipotekos registrą; be to, teisę pateikti prašymą turinčio asmens pageidavimu teismas gali areštuoti atsakingo sutuoktinio turtą arba priimti nutartį dėl darbo užmokesčio arešto.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Pagal Civilinio kodekso 117 straipsnį ir tolesnius straipsnius santuoka gali būti pripažinta negaliojančia įvairiais

atvejais. Santuokos negaliojimo klausimą geriausia spręsti išnagrinėjant negaliojimo pagrindus ir nustatant kiekvieną atvejų taikytiną teisę.

Santuoka negalioja, jeigu ji turi vieną iš įstatyme nustatytų trūkumų, tačiau šiuo trūkumu turi būti remiamasi pareiškiant ieškinį teisme.

Teisė pareikšti ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia neperduodama paveldėtojams, išskyrus atvejus, kai rengiamasi netrukus priimti sprendimą. Byloje turi dalyvauti prokuroras.

Šaltiniai: materialinės teisės normos įtvirtintos Civilinio kodekso 117–129 bis straipsniuose.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia dėl kurios nors iš toliau nurodytų priežasčių (Civilinio kodekso 117 straipsnis ir tolesni straipsniai):

1. vienas iš sutuoktinių vis dar buvo susituokęs; negaliojimas yra absoliutus ir nepanaikinas; prašymą gali pateikti bet kuris iš sutuoktinių, tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo;
2. *impedimentum criminis*: kai santuoką sudaro du žmonės, iš kurių vienas buvo nuteistas dėl kito asmens sutuoktinio nužudymo arba pasikėsimo nužudyti; negaliojimas yra absoliutus ir nepanaikinas, šiuo pagrindu gali remtis bet kuris iš sutuoktinių, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo;
3. santuoka negali būti sudaroma dėl vieno iš sutuoktinių psichinės negalios; nutartis, kuria pripažįstama tokia negalia, gali būti priimama net ir sudarius santuoką, kai įrodoma, kad vienas iš sutuoktinių tokią negalią turėjo sudarant santuoką; santuoką gali ginčyti globėjas, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo;
4. vienas iš sutuoktinių turėjo protinę negalią (it. *incapacità naturale*); santuoką gali ginčyti sutuoktinis, kuris, nors ir nepripažintas neveiksniu, įrodo, kad santuoką sudarė turėdamas protinę negalią. Prašymo pateikti negalima, jeigu pora daugiau nei vienus metus po to, kai pareiškėjas atgavo savo protinius gebėjimus, gyveno kartu;
5. vienas iš sutuoktinių buvo nepilnametis; prašymą gali pateikti bet kuris iš sutuoktinių, prokuroras arba tėvai; nepilnamečio teisė pateikti prašymą pasibaigia praėjus vieniems metams nuo tos dienos, kai sulaukiama pilnametystės;
6. giminytės, įvaikinimo arba tėvystės ryšiai; šiuo negaliojimo pagrindu gali remtis kiekvienas iš sutuoktinių, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo, išskyrus atvejus, kai nuo santuokos sudarymo praėjo daugiau nei vieni metai ir byla yra susijusi su leidimu sudaryti santuoką nepaisant giminytės ryšių;
7. prievarta, baimė ir suklydimas: sutikimas gautas naudojant prievartą arba dėl didelės baimės, atsirandančios dėl veiksmų, kurių sutuoktinis negali kontroliuoti; klaidingai suprasta tapatybė arba suklydimas, susijęs su kito sutuoktinio asmenybe, kaip nurodyta Civilinio kodekso 122 straipsnyje; prašymą gali pateikti sutuoktinis, kurio sutikimas buvo negaliojantis dėl vieno iš pirmiau nurodytų pagrindų, išskyrus atvejus, kai sutuoktiniai, išnykus prievartos grėsmei arba baimės priežastčiai arba išsiaiškinus suklydimą, gyveno kartu ne trumpiau kaip vienus metus;
8. apsimetimas: santuoką gali ginčyti kiekvienas iš sutuoktinių, jeigu jie sudarė santuoką iš anksto susitarę nesilaikyti iš santuokos kylančių pareigų arba neįgyvendinti teisių. Prašymai turi būti pateikiami per vienus metus nuo santuokos sudarymo; prašymo pateikti negalima, jeigu sutuoktiniai, sudarius santuoką, kartu gyveno kaip vyras ir žmona, net ir trumpą laiką.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu sutuoktiniai veikė sąžiningai (t. y. sudarydami santuoką jie nežinojo apie kliūtis), santuoka laikoma galiojančia tol, kol ji nepaskelbiama negaliojančia, o santuokos pripažinimas negaliojančia įsigalioja tik apie tai paskelbus (fiktyvios santuokos principas (it. *matrimonio putativo*)). Negaliojančia pripažinta santuoka vaikų atžvilgiu turi galiojančios santuokos padarinius, net jeigu abu sutuoktiniai veikė nesąžiningai.

Teismas taip pat gali prašyti, kad vienas iš sutuoktinių, kai kitas sutuoktinis neturi pakankamai lėšų ir nesudarė naujos santuokos, ne ilgiau nei trejus metus mokėtų periodines išmokas kitam sutuoktiniui.

Kai tik vienas iš sutuoktinių veikė sąžiningai, santuoka sukelia pasekmes tam sutuoktiniui ir vaikams.

Nesąžiningai veikusio sutuoktinio prašoma sumokėti sąžiningą kompensaciją, atitinkančią trejų metų išlaikymą, ir mokėti išlaikymą, jeigu jokie kiti asmenys neturi pareigos mokėti išlaikymo.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Pagal 2014 m. rugsėjo 12 d. Įstatyminį dekretą Nr. 132, kuris buvo pakeistas ir panaikintas 2014 m. lapkričio 10 d. Įstatymu Nr. 162, Italijos vyriausybė numatė dvi naujas alternatyvias procedūras, į kurias neįtraukiami teismai:

1. dalyvaujant advokatui (ir iš anksto gavus prokuroro patvirtinimą arba leidimą), šalys gali parengti derybų susitarimą (it. *convenzione di negoziazione assistita*) ir atitinkamai turi galimybę draugiškai išspręsti ginčą neteismine tvarka, padedant advokatams. Ši galimybė prieinama sutuoktiniams, siekiantiems tarpusavio susitarimu pradėti gyventi skyrium, nutraukti savo santuokos civilines pasekmes arba ją panaikinti, arba pakeisti savo gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo sąlygas, net jeigu jie turi vaikų, kurie yra nepilnamečiai arba kurie yra pilnamečiai, tačiau turi didelę negalią arba nėra finansiškai nepriklausomi. Tokiu būdu poros gali užtikrinti, kad nebūtų pradėtas teismo procesas (2 ir 6 straipsniai);
2. jeigu sutuoktiniai neturi vaikų, kurie yra nepilnamečiai arba kurie yra pilnamečiai, tačiau turi didelę negalią arba nėra finansiškai nepriklausomi, sutuoktiniams neseniai buvo suteikta galimybė civilinės metrikacijos įstaigoje pasiekti susitarimą, kuriuo būtų patvirtintas gyvenimas skyrium arba būtų nutraukta santuoka arba panaikintos jos civilinės pasekmės, arba būtų pakeistos gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo sąlygos (12 straipsnis).

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Visas šis klausimas reformuotas 2022 m. spalio 10 d. Įstatyminio dekreto Nr. 149 3 straipsnio 33 punktu, kuriuo į Civilinio proceso kodeksą įterpta IV bis antraštinė dalis (proceso teisės normos dėl asmenų, nepilnamečių ir šeimų).

Dėl šių pakeitimų į Civilinio kodekso III skyrių buvo įterptas naujas II skirsnis, kuriuo reglamentuojamas gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo arba jos civilinių pasekmių panaikinimo, civilinės partnerystės nutraukimo ir tėvų valdžios vykdymo sureguliuavimo bei atitinkamų sąlygų keitimo procesas.

Pagal Civilinio proceso kodekso 473 bis straipsnio 1 dalį, jeigu įstatyme nenumatyta kitaip, prašymas turi būti teikiamas Asmenų, nepilnamečių ir šeimos bylų teismui (it. *Tribunale per le persone, per i minorenni e le famiglie*), kuriame sprendimus priima teisėjų kolegija; tačiau argumentus gali išklausti ir bylą gali išnagrinėti deleguotas kolegijos narys. Jeigu byloje turi būti imamas su nepilnamečiu vaiku susijusių priemonių, teritorinę jurisdikciją turi vaiko įprastinės gyvenamosios vietos teismas; visais kitais atvejais taikomos bendrosios teisės normos dėl teritorinės jurisdikcijos, taigi, taikomas atsakovo gyvenamosios vietos kriterijus (Civilinio proceso kodekso 473 bis straipsnio 11 dalis). Jeigu atsakovo neįmanoma surasti arba jis gyvena užsienyje, jurisdikciją turi ieškovo gyvenamosios vietos teismas, o jeigu ieškovas gyvena užsienyje, bylą gali išnagrinėti bet kuris Italijos teismas.

Pateiktame prašyme turi būti nurodyta:

1. teismo, kuriam teikiamas prašymas, pavadinimas;
2. ieškovo ir atsakovo, taip pat abiejų šalių bendrų vaikų, jeigu jie yra nepilnamečiai arba pilnamečiai, bet finansiškai priklausomi arba turintys didelę negalią, taip pat kitų asmenų, su kuriais susiję prašymai arba procedūros, vardai, pavardės, gimimo vietos ir datos, pilietybės, gyvenamosios vietos, nuolatinės gyvenamosios vietos ar buvimo vietos, mokesčių mokėtojo kodai;
3. teisinio atstovo vardas, pavardė ir mokesčių mokėtojo kodas, kartu nurodant įgaliojimą;
4. prašymo dalykas;

5. aiškus ir glaustas faktų ir teisinių argumentų, kurias grindžiamas prašymas, išdėstymas ir prašomos nutarties forma;
6. įrodymų, kuriais siekia remtis ieškovas, ir ieškovo prie bylos pridedamų dokumentų sąrašas.

Prašyme taip pat turi būti nurodytos galimos kitos bylos, visiškai arba iš dalies sietinos su tais pačiais arba susijusiais prašymais. Prie prašymo turi būti pridėta bet kokių priemonių, įskaitant laikinąsias apsaugos priemonės, kurių jau imtasi tose bylose, kopija.

Prie prašymo ir atsiliepimo visada turi būti pridėti 473 bis straipsnio 12 dalies trečioje pastraipoje nurodyti dokumentai, visų pirma:

1. paskutinių trejų metų mokesčių deklaracijos;
2. dokumentiniai daiktinių teisių į registruotą nekilnojamąjį turtą ir kilnojamąjį turtą bei akcijų nuosavybės įrodymai;
3. paskutinių trejų metų banko išrašai ir finansinės ataskaitos.

Remiantis Civilinio proceso kodekso 473 bis straipsnio 49 dalies nuostatomis, šalys taip pat gali prašyti nutraukti santuoką arba panaikinti civilines santuokos pasekmes ir išdėstyti susijusius reikalavimus prašyme, kuriuo pradedamas gyvenimo skyrium patvirtinimo procesas. Tokiu būdu pateikti prašymai yra leistini, kai pasibaigia tuo tikslu įstatyme nustatytas laikotarpis, o teismo sprendimas, kuriuo patvirtinamas gyvenimas skyrium, tampa galutinis.

Prašymas kartu su jame nurodytais dokumentais turi būti pateiktas kompetentingam teismui.

Per tris dienas nuo prašymo pateikimo teismo pirmininkas paskiria pranešėją, kuris gali būti deleguojamas vesti bylos posėdžius, ir skiria posėdžio, į kurį pirmą kartą turi atvykti šalys, datą, nustato galutinį atsakovo atvykimo terminą, kuris turi būti bent 30 dienų iki posėdžio. Teismo pirmininkas paskiria specialų globėją, jeigu atsakovas turi psichikos ir elgesio sutrikimą arba yra neveiksnus.

Ilgiausias laikotarpis nuo prašymo pateikimo dienos iki posėdžio yra 90 dienų.

473 bis straipsnio 51 dalyje reglamentuojama šalių bendrų prašymų teikimo procedūra.

Bendras prašymas dėl 473 bis straipsnio 47 dalyje nurodyto proceso turi būti teikiamas bet kurios šalies gyvenamosios vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismui. Prašymą turi būti pasirašiusios abi šalys, jame taip pat turi būti išdėstyta informacija apie paskutinių trejų metų pajamas bei turtą ir nurodytos išlaidos, kurias teks patirti šalims, taip pat su palikuoniais ir ekonominiais santykiais susijusios sąlygos. Prašyme šalys taip pat gali visiškai arba iš dalies sureguliuoti savo turtinius santykius. Jeigu šalys pageidauja pasinaudoti galimybe vietoje teismo posėdžio teikti rašytinius pareiškimus, jos turi tokį pageidavimą išdėstyti prašyme, nurodydamos, kad nepageidauja susitaikyti, ir pateikdamos 473 bis straipsnio 13 dalyje nurodytus dokumentus. Po dokumentų pateikimo teismo pirmininkas skiria posėdžio datą, kad šalys galėtų atvykti pas teisėją-pranešėją, ir pasirūpina, kad dokumentai būtų nusiųsti prokurorui, o šis ne vėliau kaip likus trimis dienoms iki posėdžio pateikia nuomonę. Per teismo posėdį teisėjas, išklausęs šalis ir konstatavęs jų pageidavimą nesitaikyti, perduoda klausimą sprendimui priimti. Teisėjas prirėkęs visada gali paprašyti paaiškinimų ir pareikalauti, kad šalys pateiktų 473 bis straipsnio 12 dalyje nurodytus dokumentus. Kolegija priima nutartį, kuria patvirtina arba konstatuoja šalių susitarimus. Jeigu susitarimai prieštarauja vaikų interesams, kolegija sušaukia šalis, nurodo pakeitimus, kuriuos reikia padaryti, o jeigu klausimas išsprendžiamas netinkamai, prašymą atmeta. Jeigu pateikiamas bendras prašymas iš dalies pakeisti su tėvų valdžios vykdymu vaikų atžvilgiu susijusias sąlygas ir finansines įmokas vaikams arba bylos šalims, teismo pirmininkas paskiria pranešėją, kuris, gavęs prokuroro nuomonę, uždaramame posėdyje pateikia pranešimą. Teisėjas nurodo, kad šalys atvyktų asmeniškai, kai jos abi to prašo arba jeigu reikia pateikti paaiškinimus dėl siūlomų naujų sąlygų.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Galima gauti teisinę pagalbą (it. *Patrocinio a spese dello Stato*), todėl nereikia mokėti advokato teisinio atstovavimo mokesčių ir teismo išlaidų. Teisinę pagalbą taip pat gali gauti teisėtai Italijoje gyvenantys užsienio piliečiai. Tinkamumo gauti teisinę pagalbą sąlygas galima rasti 1990 m. liepos 30 d. Įstatyme Nr. 217 ir informacijos suvestinėje apie teisinę pagalbą. Prašymai skirti teisinę pagalbą turi būti teikiami atitinkamai advokatūrai (it. *consiglio dell'ordine degli avvocati*); žr. advokatūros (pvz., Romos advokatūros) svetainės ir

Teisingumo ministerijos svetainę.

Šaltiniai: 1990 m. liepos 30 d. Įstatymas Nr. 217 su pakeitimais, padarytais 2001 m. kovo 29 d. Įstatymu Nr. 134.

13 Ar galima apskusti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimus dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia galima apskusti apeliacine tvarka. Apeliacinis skundas pateikiamas pareiškimu, kuriame turi būti išdėstoma Civilinio proceso kodekso 342 straipsnyje nurodyta informacija.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Iki 2022 m. rugpjūčio 1 d. valstybėje narėje priimti sprendimai kitose valstybėse narėse įgyvendinami pagal vienodas pripažinimo taisykles, nustatytas Reglamentu (EB) Nr. 2201/2003 („Briuselis IIa“). Po 2022 m. rugpjūčio 1 d. priimti sprendimai ES valstybėse narėse pripažįstami pagal vėlesnį 2019 m. birželio 25 d. Reglamentą (ES) 2019/1111 dėl jurisdikcijos ir sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis bei tarptautiniu vaikų grobimu, pripažinimo ir vykdymo („Briuselis IIb“).

Pagal abu reglamentus teismų sprendimai santuokos bylose pripažįstami automatiškai. Sprendimai dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium patvirtinimo ir santuokos pripažinimo negaliojančia, kurių kilmės valstybėje narėje nebeįmanoma apskusti, kartu su atitinkamu pažymėjimu įgyvendinami nereikalaujant atnaujinti prašomosios valstybės narės civilinio registro įrašų. Neteisminiai susitarimai santuokos bylose (pvz., derybiniai susitarimai, sudaryti pasibaigus 2014 m. rugsėjo 12 d. Įstatyminiame dekrete Nr. 132, pakeistame ir panaikintame 2014 m. lapkričio 10 d. Įstatymu Nr. 162, nustatyta procedūrai) ES taip pat įgyvendinami atsižvelgiant į Reglamentą „Briuselis IIb“.

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti paskelbti, kad užsienio valstybėje priimtas sprendimas turi būti pripažįstamas arba nepripažįstamas; atsisakymo pripažinti pagrindai yra konkrečiai ir visapusiškai išdėstyti taikytinose reglamentavimo nuostatose. Ieškinys, kuris surašomas naudojant prašymo formą (it. *ricorso*), turi būti pateikiamas apeliaciniam teismui (it. *corte di appello*), turinčiam teritorinę jurisdikciją pagal sprendimo įgyvendinimo vietą, kaip numatyta Italijos vidaus teisėje. Teismas sprendimą priima nedelsdamas, jis gali išklausti kitą šalį arba to nedaryti, ir apie sprendimą pranešama pareiškėjui. Remiantis 2011 m. rugsėjo 1 d. Įstatyminio dekreto Nr. 150 su pakeitimais, padarytais Įstatyminiu dekretu Nr. 149/2022, 30 bis straipsniu, procedūros atliekamos uždaruose posėdžiuose, nedalyvaujant kitai šaliai.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Uždarame posėdyje priimtą nutartį galima apskusti per 60 dienų nuo nutarties įteikimo.

Remiantis šiuo prieštaravimu priimta nutartis vėliau gali būti skundžiama Kasaciniam Teismui (žr. reglamento priedus).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Italijai taikomas Reglamentas (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje („Roma III“). Santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium patvirtinimo byloms, susijusioms su užsienio elementų turinčiais atvejais, taikoma pagal reglamento 5, 6

ir 7 straipsnių nuostatas bylos šalių pasirinktos valstybės teisė, o jeigu šalys teisės nepasirinko, tada – pagal 8 straipsnyje numatytus siejamuosius veiksnius nustatyta teisė. Taikomos tame reglamente nustatytos vienodos užsienio teisės taikymo ribos.

1995 m. gegužės 31 d. Įstatymo Nr. 218, kuriuo reformuojama Italijos tarptautinė privatinė teisė, su pakeitimais, padarytais Įstatyminiu dekretu Nr. 149/2022, ir taikytino, kai netaikomos vienodos Europos tarptautinės privatinės teisės normos, 31 straipsnyje taip pat visapusiškai remiamasi Reglamente (ES) Nr. 1259/2010 nustatytais teisės normomis, kuriose nurodyta, kad šalys gali rašytiniu tarpusavio susitarimu pasirinkti taikytiną teisę pagal 5 straipsnį ir kad teisė taip pat gali būti pasirenkama bylos nagrinėjimo metu iki posėdžio, į kurį pirmą kartą atvyksta šalys, pabaigos, net ir į protokolą įtrauktu šalių pareiškimu, padarytu asmeniškai arba per specialų teisinį atstovą.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

 Paskutinis naujinimas: 16/07/2026

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.